Nr. 17 (5) Katowice, dnia 25 maja 1934 Rok. XI.

GAZETA URZĘDOWA
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
DZIAŁ ADMINISTRACJI SZKOLNEJ

Redakcja: Katowice — Urząd Wojewódzki Śląski, ul. Jagiellońska I p. pokój 326. — Tel. 106.
Administracja: II p. pokój 538. — Tel. 178. — Konto P. K. O. Nr. 304.121.

Treść:

Poz. 55.

(Przedruk z Dz. U. R. P. Nr. 10 z 1. II. 1934 r. poz. 81.)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 stycznia 1934 r.

o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem, prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej, członków ich rodzin oraz emerytów.

Na podstawie art. 12 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 665), art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 666), oraz art. 43 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonarjuszom państwowym w rozumieniu art. 1 ust. (2) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 paździenika 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), wyszczególnionym w § 1 ust. (1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania

funkcjonarjuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych, oraz o umundurowaniu niższych funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781), z wyjątkiem funkcjonarjuszów państwowych, zatrudnionych w zarządzie centralnym Ministerstwa Komunikacji oraz w Głównej Inspekcji Komunikacji, którzy otrzymują pomoc lekarską w zakresie, przewidzianym dla pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“;

2) sędziom w sądownictwie powszechnem i administracyjnem, prokuratorom oraz asesorom i aplikantom sądowym;

3) oficerom i szeregowym Policji Państwowej i Straży Granicznej;

4) emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym polskim, przeniesionym w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego, tudzież tym emerytom, którzy zostali zwolnieni ze służby państwowej na innej zasadzie, ale w chwili zwolnienia mieli nabyte prawo do pełnego uposażenia emerytalnego, lub przekroczyli 60 lat, bądź też istniała co do nich podstawa w formie orzeczenia lekarskiego do przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby; emeryci odpowiadający warunkom wyżej podanym, a pobierający uposażenie emerytalne z tytułu służby w charakterze funkcjonarjuszów państwowych, zatrudnionych w zarządzie centralnym Ministerstwa Komunikacji oraz w Głównej Inspekcji Komunikacji, otrzymują pomoc lekarską z przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ w zakresie, przewidzianym dla pracowników tego przedsiębiorstwa. Od pomocy lekarskiej wyłączeni są emeryci:

a) podlegający z tytułu swego zatrudnienia obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów;

b) przebywający w zakładach leczniczych dla umysłowo chorych w myśl przepisów art. 42 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380);

5) członkom rodzin funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w pkt. 1), 2) i 3), a mianowicie:

a) żonie — poza przypadkami, gdy jest sądownie separowana, a na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji;

b) mężowi zupełnie niezdolnemu do pracy, będącemu na wyłącznem utrzymaniu żony;

c) dzieciom ślubnym i uprawnionym, tudzież pasierbom do ukończenia lat 18, jeżeli zaś uczęszczają do szkół publicznych lub wskutek ułomności fizycznych, umysłowych, albo nieuleczalnej choroby nie mogą na swoje utrzymanie zarabiać — do ukończenia lat 24;

wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów lub mają prawo do korzystania z pomocy lekarskiej w przedsiębiorstwach państwowych.

(2) Funkcjonarjusze państwowi, wymienieni w ust. (1) pkt. 1), 2) i 3), którzy korzystają z bezpłatnego urlopu, tracą prawo do państwowej pomocy lekarskiej na czas trwania tego urlopu; na ten okres czasu tracą również prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej członkowie ich rodzin.

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje w granicach określonych rozporządzeniem niniejszem:

1) poradę i pomoc lekarską z wyjątkiem zabiegów dentystycznych;

2) pomoc położniczą;

3) dostarczenie niezbędnych lekarstw;

4) leczenie w zakładach leczniczych;

5) lecznictwo fizykalno - terapeutyczne i naświetlania wszelkiego rodzaju;

6) badania djagnostyczne;

7) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 ust. (1) pkt. 1)—4), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze i położne, umówieni w tym celu przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

§ 4. (1) Pomoc lekarska jest udzielana na podstawie karty porady, którą chory otrzymuje za uiszczeniem opłaty manipulacyjnej znaczkiem stemplowym (§ 23 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 842) oraz § 1 pkt. 8) rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 9 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 797) wartości nominalnej 50 gr.

(2) Osobom, wymienionym w § 1 ust. (1) pkt. 1), 2), 3) i 5), wydaje kartę porady władza służbowa funkcjonarjusza po stwierdzeniu, że danej osobie przysługuje prawo korzystania z państwowej pomocy lekarskiej. Osobom powyższym, jeżeli przebywają poza siedzibą urzędowania funkcjonarjusza i nie mogą się zaopatrzyć w kartę porady u władzy służbowej, oraz emerytom, wymienionym w § 1 ust. (1) pkt. 4), wydaje kartę porady właściwa dla miejsca ich przebywania powiatowa władza administracji ogólnej (starosta grodzki, dyrektor policji) po wykazaniu uprawnienia danej osoby do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej.

(3) W przypadkach, wymagających śpiesznej pomocy lekarskiej, pomoc ta powinna być udzielona nawet bez przedstawienia karty porady, którą jednak należy doręczyć lekarzowi najpóźniej w ciągu dni 3.

(4) Na żądanie lekarza chory powinien przedstawić dowód, stwierdzający jego tożsamość.

(5) Karta porady jest ważna do końca tego miesiąca, w którym została wydana.

§ 5. (1) Porad lekarskich udziela się w miejscu i w godzinach oznaczonych; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu; pomoc powinna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w przypadkach ciężkich — bezzwłocznie.

(2) W przypadkach nagłych (np. krwotoki, złamania, otrucia i t. p.), o ile przybycie lekarza umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) zwraca wojewódzka władza administracji ogólnej w wysokości odpowiadającej skali obowiązującego w danej miejscowości cennika należności lekarskich.

(3) W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze umówieni kierować chorych do umówionego lekarza-specjalisty; do umówionego lekarza-specjalisty zamiejscowego może kierować tylko lekarz powiatowy.

§ 6. W zakresie zabiegów ortopedycznych Skarb Państwa zwraca:

1) 75% kosztów leczenia szpitalnego na zasadach, określonych w § 8.

2) 50% kosztów za aparaty i protezy, obliczonych według taksy ustalanej przez Ministerstwo Opieki Społecznej, jeżeli konieczność nabycia takiego aparatu lub protezy zostanie potwierdzona przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

§ 7. (1) Zabiegi fizyko-terapeutyczne i badania diagnostyczne mogą być stosowane na podstawie polecenia lekarza umówionego jedynie w zakładach leczniczych, instytucjach i laboratorjach, uznanych przez Ministra Opieki Społecznej.

(2) Za zabiegi fizyko-terapeutyczne i badania diagnostyczne Skarb Państwa opłaca 50% taksy, ustanowionej dla tychże zabiegów i badań przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

(3) Zakres zabiegów fizyko - terapeutycznych i badań diagnostycznych, które mogą być stosowane, określi Minister Opieki Społecznej w drodze instrukcji.

§ 8. (1) Leczenie szpitalne osób, wymienionych w § 1, ust. (1), przeprowadza się:

1) w szpitalach publicznych (art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o zakładach leczniczych — Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382),

2) w innych zakładach leczniczych, uznanych dla tego celu przez Ministra Opieki Społecznej.

(2) Funkcjonarjuszom państwowym, wymienionym w § 1 ust. (1) pkt. 1), sędziom, prokuratorom, asesorom i aplikantom sądowym, wszystkim oficerom Policji Państwowej i Straży Granicznej oraz członkom rodzin tych osób, przysługuje leczenie szpitalne według klasy II, niższym funkcjonarjuszom państwowym i szeregowym Policji Państwowej i Straży Granicznej oraz członkom ich rodzin — według klasy III.

(3) Emerytowani funkcjonarjusze państwowi, wymienieni w § 1 ust. (1) pkt. 4), otrzymują leczenie szpitalne na zasadach, określonych w ust. (2).

(4) Za leczenie w szpitalu publicznym Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej, obowiązującej w danym szpitalu.

(5) Za leczenie w zakładach leczniczych, wymienionych w ust. 1 pkt. 2), Skarb Państwa uiszcza koszty leczenia w sposób następujący:

1) jeżeli leczenie odbyło się w specjalnym zakładzie leczniczym uznanym, przeznaczonym do leczenia chorych lub zagrożonych gruźlicą — 75% kosztów, obliczonych według przeciętnej opłat dziennych, obowiązujących w takich uznanych zakładach, znajdujących się na obszarze tego województwa, w którego obrębie leczenie się odbywało;

2) jeżeli leczenie odbyło się w innych uznanych zakładach leczniczych — 75% kosztów, obliczonych wedle przeciętnej opłat dziennych, obowiązujących w szpitalach publicznych na obszarze tego województwa, w którego obrębie leczenie się odbywało.

(6) Za leczenie szpitalne w nieuznanych zakładach leczniczych koszty tego leczenia mogą być w drodze wyjątku pokryte przez Skarb Państwa w wysokości, nieprzekraczającej 75% przeciętnej opłat dziennych, za zgodą Ministra Opieki Społecznej jedynie w przypadkach nagłych, gdy umieszczenie w szpitalu publicznym lub uznanym zakładzie leczniczym nie mogło nastąpić ze względu na ich zbyt znaczne oddalenie od miejscowości, w której taki wypadek nastąpił, a przewóz chorego do szpitala lub uznanego zakładu leczniczego zagrażał istotnie zdrowiu lub życiu chorego, o ile okoliczności powyższe zostaną stwierdzone przez lekarza powiatowego.

(7) W przypadkach, gdy przeciętna opłata dzienna jest wyższa niż opłata dzienna, obowiązująca w danym zakładzie leczniczym — Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej tego zakładu.

(8) Wysokość przeciętnych opłat dziennych, przewidzianych w ustępach poprzedzających, ustala wojewódzka władza administracji ogólnej i ogłasza w dzienniku wojewódzkim.

§ 9. (1) Umieszczenie chorego w szpitalu publicznym lub w uznanym zakładzie leczniczym następuje na podstawie karty skierowania, którą na wniosek lekarza umówionego wydaje lekarz powiatowy:

1) w przypadku choroby zakaźnej,

2) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki,

3) w przypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

(2) W przypadku nagłym chory może być umieszczony w szpitalu lub uznanym zakładzie leczniczym bez karty skierowania, którą jednak należy doręczyć zarządowi szpitala w ciągu tygodnia. Konieczność umieszczenia w tym przypadku chorego stwierdza lekarz powiatowy na podstawie akt szpitalnych.

§ 10. Leczenie szpitalne, określone w § 8, może trwać co do funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w § 1 ust. (1) pkt. 1)—4), najdłużej pół roku, zaś co do osób, wymienionych w § 1 ust. (1) pkt. 5) — najdłużej 3 miesiące w ciągu roku.

§ 11. (1) Pomocy położniczej udziela się w mieszkaniu położnicy bądź w zakładach leczniczych, wymienionych w § 8.

(2) Pomocy położniczej w mieszkaniu udziela położna umówiona, opłacana przez Skarb Państwa; pozatem położnicy przysługuje zwrot udowodnionych wydatków, związanych z porodem (niezbędne leki, środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 25% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 8 ust. (5) pkt. 2) — za przeciąg dni 10.

(3) W razie niemożności udzielenia pomocy położniczej przez położną umówioną, Skarb Państwa zwraca udowodnione wydatki, związane z porodem, odbytym w mieszkaniu położnicy (niezbędne leki, środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 75% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 8 ust. (5) pkt. 2) — za przeciąg dni 10.

(4) W razie odbycia porodu w zakładzie leczniczym, mają zastosowanie analogiczne przepisy, podane w § 8 o leczeniu szpitalnem.

§ 12. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzielane przez zarząd zakładu zdrojowego na podstawie zaświadczenia lekarza powiatowego, stwierdzającego konieczność kąpieli lub zabiegów oraz ich liczbę.

§ 13. (1) Za niezbędne lekarstwa, przepisane przez lekarza umówionego, Skarb Państwa opłaca 75% należności, zaś za specyfiki zagraniczne — 50% należności, resztę płaci funkcjonarjusz.

(2) Koszty leków, materjałów i środków opatrunkowych, zużytych przez lekarzy w przychodniach i gabinetach lekarskich, ponosi Skarb Państwa.

§ 14. Poza świadczeniami, wymienionemi w paragrafach poprzedzających, funkcjonarjusze państwowi i członkowie ich rodzin korzystać mogą za zwrotem kosztów z zakładów i urządzeń, które ewentualnie zostaną zorganizowane przez Ministerstwo Opieki Społecznej na zasadach samowystarczalności, jak również z taryf ulgowych w zakładach leczniczych specjalnych, z któremi zawarte będą specjalne umowy przez Ministerstwo Opieki Społecznej.

§ 15. (1) Koszty przejazdu lekarza do obłożnie chorego (w obie strony) oraz koszt przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala (w jedną stronę) pokrywa Skarb Państwa.

(2) Za przewiezienie obłożnie chorego pozamiejscowego do lekarza lub szpitala koszty podwody będą opłacane lub zwracane w wysokości, nieprzekraczającej 50 gr za przejechany kilometr. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty biletu tej klasy, która przysługuje choremu przy przesiedleniu służbowem.

§ 16. Opłaty, przewidziane w § 4, 5, 6, 8, 13 i 14, oraz ograniczenie czasu leczenia w zakładach leczniczych, przewidziane w § 10, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego przez funkcjonarjusza państwowego w czasie i wskutek pełnienia służby.

§ 17. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie lekarza do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonarjusz państwowy obowiązany będzie zapłacić honorarjum lekarskie w wysokości, przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jako też inne koszty, z wizytą lekarską związane.

§ 18. Państwowa pomoc lekarska, unormowana rozporządzeniem niniejszem, jest zorganizowana jedynie w granicach Państwa Polskiego; na obszarze W. M. Gdańska przysługuje osobom, wymienionym w § 1 ust. (1), jedynie w przypadku, gdy pełnią one służbę albo zamieszkują na obszarze tego miasta.

§ 19. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Opieki Społecznej.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r., a co do przepisów § 6, 7 i 13 ust. (1) — z dniem 1 marca 1934 r. Z dniem 1 lutego 1934 r. traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254), zmienione rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30. stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 51), z wyjątkiem przepisów § 6 tego rozporządzenia, które tracą moc obowiązującą z dniem 1 marca 1934 roku.

Prezes Rady Ministrów: **J. Jędrzejewicz.**
Minister Opieki Społecznej: **Hubicki.**

56.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.
Warszawa.

Okólnik Nr. 55

z dnia 1 maja 1934 r. (I. Praw.-2542/16/34)

o przestrzeganiu przez uczącą się młodzież przepisów ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Stwierdzono, iż większość uczącej się młodzieży nie zna przepisów dotyczących ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku

wojskowym, której jednolity tekst ogłoszony został w Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 60, poz. 455 z roku 1933.

Zaniedbanie wykonania postanowień tej ustawy, jak:

1) niezgłoszenie się w terminie do rejestracji 18 i 20 letnich,
2) niestawienie się w terminie wyznaczonym na komisję poborową albo też niezgłoszenie się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych,
3) niezadośćuczynienie obowiązkowi meldunkowemu (niezawiadomienie o zmianie adresu), lub też wyjazd zagranicę bez zastosowania się do ustalonych przepisów wojskowych, —

pociąga za sobą karę aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 zł albo jedną z tych kar.

W znowelizowanej ustawie uchylono przepisy dawnego art. 117, według którego z każdą karą za przekroczenie powyższych przepisów łączyła się utrata prawa do odroczenia i do skróconej służby wojskowej; wobec tego, by zapobiec nieprzestrzeganiu omówionych wyżej przepisów, — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zarządzenie do podległych władz, aby te ostatnie, które dotychczas stosowały częstokroć zbyt niski wymiar kary (przeważnie kilku złotowe grzywny), obecnie nakładały kary surowsze.

Mając na uwadze dobro młodzieży, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleca, aby Dyrekcje i Kierownictwa szkół odpowiednio pouczały i przypominały młodzieży, której to dotyczy, konieczność gruntownego zaznajomienia się ze wspomnianą ustawą, a w szczególności z przepisami art. 24, 27, 34, 35, 59 ust. ostatni, 63, 66, 94, 95 i 99 i stosowania się do nich.

Dyrektor Departamentu:
(—) Karol Makuch.

57.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.
Warszawa.

OKÓLNIK Nr. 58

z dnia 4 maja 1934 r. (II-S-3802/34)

w sprawie przyjmowania do szkół państwowych dzieci urzędników państwowych.

W związku z okresem zakończenia roku szkolnego Ministerstwo przypomina okólnik z dnia 16 czerwca 1932 r. Nr. II. S-4958/32, w sprawie przyjmowania do szkół państwowych dzieci urzędników państwowych i poleca, aby dyrekcje państwowych szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich przy przyjmowaniu do tych szkół zgłaszających się kandydatów dawały z pośród najbardziej uzdolnionych i przygotowanych pierwszeństwo dzieciom nauczycieli wszystkich typów szkół, urzędników państwowych i inwalidów wojennych.

Jednocześnie Ministerstwo przypomina, że pierwszeństwo w przyjmowaniu do szkół oddawać należy dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari“, a nadto Krzyża Niepodległości.

Podsekretarz Stanu:
(—) **Kazimierz Pieracki.**

58.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr. O. P. I. 55/a/38. Katowice, dn. 2 maja 1934 r.

Do

Dyrekcyj państwowych komunalnych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, seminarjów nauczycielskich i Inspektorów Szkolnych

w Województwie Śląskiem

w sprawie opieki nad szkołami polskiemi zagranicą.

Utworzony pod przewodnictwem dyrektora gimnazjum im. Batorego w Warszawie p. Wiktora Ambroziewicza Komitet Wychowania Narodowego Młodzieży Polskiej z Zagranicy cieszący się poparciem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przystąpił do zorganizowania akcji współdziałania młodzieży szkolnej w Polsce z młodzieżą w szkołach polskich zagranicą w ramach zakreślonych załączonym regulaminem.

Podając powyższe do wiadomości celem pełnego poparcia zamierzeń Komitetu Urząd Wojewódzki Śląski, Wydział Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że usiłowaniem Komitetu jestześrodkowanie i skupienie całej akcji opieki i pomocy szkół w Polsce nad szkołami polskiemi zagranicą **wyłącznie** w Komitecie Wychowania Narodowego Młodzieży Polskiej z Zagranicy.

W szczególności, przewidziane przez załączony regulamin. Komitety Szkolne Przyjaciół Szkoły Polskiej (pkt. 4 regulaminu) winne we wszystkich sprawach tyczących się opieki nad szkołami i młodzieżą polską zagranicą, nie wyłączając zbiórek książek podręczników i t. d. na rzecz tej młodzieży, komunikować się **bezpośrednio i jedynie** z Sekcją Szkolną (Podsekcją Opieki) Komitetu Wychowania Narodowego Młodzieży Polskiej z Zagranicy przy Radzie Organizacyjnej Polaków z Zagranicy (Warszawa, ulica Mazowiecka 1) i postępować zgodnie z jej wskazówkami.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Kupczyński,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego

Komitet Wychowania Narodowego Młodzieży Polskiej z Zagranicy
przy
Radzie Organizacyjnej Polaków z Zagranicy.
Sekcja szkolna.

REGULAMIN
akcji opieki szkół krajowych nad szkołami polskiemi zagranicą.

I. Zakres rzeczowy akcji opieki.

1) Akcja opieki szkół krajowych nad szkołami polskiemi zagranicą obejmuje między innemi:

a) wymianę korespondencji pomiędzy szkołami i młodzieżą i wzajemne komunikowanie sobie zdarzeń z życia szkół i młodzieży,

b) wymianę fotografij, albumów, pocztówek, znaczków i charakterystycznych wytworów miejscowej sztuki ludowej,

c) zbiórkę książek na rzecz młodzieży zagranicznej,

d) urządzanie w szkołach krajowych odczytów i pogadanek na tematy, związane z życiem Polaków zagranicą, emigracji i ekspansji polskiej, jako też krajów i okolic, w których znajdują się szkoły, będące przedmiotem opieki,

e) przedstawienia amatorskie itp. imprezy w szkołach krajowych na rzecz szkół zagranicznych,

f) rozpisywanie przez szkoły lub klasy szkół krajowych konkursów dla uczniów szkół lub klas zagranicznych na oznaczony temat propagandowy,

g) uzupełnianie pomocy szkolnych szkół zagranicznych,

h) wzajemne odwiedzanie się wycieczek szkolnych, jako też przyjmowanie na okres wakacyjny przez szkoły lub rodziny uczniów odnośnych szkół uczniów szkół zagranicznych, wzgl. krajowych,

i) przesyłanie pism szkolnych i wciąganie młodzieży z zagranicy do współpracy w ich redagowaniu.

II. Organizacja akcji.

2) Centralą ogniskującą poczynania szkół, jest **Sekcja Szkolna** (Podsekcja Opieki) **Komitetu Wychowania Narodowego Młodzieży Polskiej z Zagranicy przy Radzie Organizacyjnej Polaków z Zagranicy.**

Centrala ta:

a) ustala zasadnicze wytyczne akcji opieki, pozostając w ścisłem porozumieniu z poszczególnemi szkołami i ich nauczycielstwem,

b) inicjuje podjęcie akcji w poszczególnych szkołach krajowych i ułatwia dobór szkoły zagranicznej, podlegającej opiece,

c) uzgadnia akcję tych szkół z analogiczną działalnością poszczególnych organizacyj i instytucyj społecznych,

d) ustala periodyczne programy akcji i komunikuje je szkołom,

e) na podstawie sprawozdań z poszczególnych szkół — ustala wyniki akcji i komunikuje je szkołom i zainteresowanym instytucjom,

f) pozostaje za pośrednictwem Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy w kontakcie z organizacjami nauczycielskiemi i poszczególnemi nauczycielami zagranicą, celem harmonizowania akcji krajowej z akcją szkół polskich zagranicą,

g) zwołuje, za zgodą władz szkolnych, międzyszkolne zebrania uczniowskie.

3) Organem doradczym Sekcji są ogólnokrajowe i terenowe konferencje kuratorów Komitetów Szkolnych (p. pkt. 4) zwoływane przez Sekcję w miarę potrzeby.

4) Na terenie poszczególnych szkół krajowych akcję ogniskują i prowadzą Komitety Szkolne Przyjaciół Szkoły Polskiej w . . . . (nazwa szkoły i miejscowość, w której się znajduje) złożone z 8—10 uczniów lub uczenic, z wyznaczonym przez dyrekcję szkoły nauczycielem jako kuratorem. Kuratorami wyznaczani będą nauczyciele, posiadający specjalne zamiłowanie do pracy społecznej i zrozumienie zagadnień Polonji Zagranicznej, przyczem pożądane jest, by byli to nauczyciele geografji.

5) Komitety Szkolne prowadzą akcję, opierając się przedewszystkiem na inicjatywie własnej oraz nauczycielstwa i młodzieży odnośnej szkoły, następnie zaś wykorzystując programy akcji, przesyłane Komitetom przez centralę w okresach co najmniej półrocznych. W akcji należy unikać momentu pomocy finansowej, a ewent. dochodom należy nadać charakter raczej pomocy rzeczowej.

6) Z akcji na terenie szkoły Komitety przesyłają centrali sprawozdanie co pół roku. Centrala sprawozdania te opracowuje i rozsyła je w formie biuletynów szkołom i instytucjom zainteresowanym.

7) Jeżeli na terenie jakiejś szkoły prowadzona jest już analogiczna akcja przez organizację harcerską, wówczas w drodze porozumienia się z osobami, prowadzącemi tę akcję, zostanie ona rozgraniczona w ten sposób, że akcja harcerska obejmie opiekę nad drużyną harcerską odnośnej szkoły zagranicznej, zaś akcja szkolna — nad całokształtem pozostałego życia tej szkoły.

Prowadzona na terenie danej szkoły akcja innych instytucyj lub organizacyj (Czerwony Krzyż, Straż Przednia i t. d.) zostanie uzgodniona w drodze osobnego porozumienia na zasadzie specjalnych wskazówek Sekcji Szkolnej K. W. N. M. P. z Z. działającej w porozumieniu z władzami centralnemi odnośnych organizacyj.

III. Przepisy wykonawcze.

8) Akcja zostanie wprowadzona w życie od początku roku szkolnego r. 1933/34 i obejmie

przedewszystkiem pierwsze klasy szkół średnich i szóste oddziały szkół powszechnych na terenie Warszawy, jak również niektóre szkoły z poza Warszawy. Na dalsze szkoły, klasy i oddziały na terenie całej Polski akcja będzie rozciągana stopniowo, w miarę postępów akcji początkowej.

9) Akcja w r. 1933/34 zostanie połączona z pracą nad zorganizowaniem w związku z II światowym Zjazdem Polaków, osobnej wystawy szkolnej, ilustrującej akcję opieki.

10) Przydziału poszczególnych szkół zagranicznych poszczególnym szkołom krajowym dokonuje Sekcja Szkolna K. W. N. M. P. z Z., uwzględniając w pierwszym rzędzie kontakty już nawiązane i prowadzone, następnie zaś wytyczne, zawarte w planie zasadniczym, uzgodnionym z Radą Organizacyjną Polaków z Zagranicy.

59.

Urzad Wojewódzki Ślaski
Wydz. Ośw. Publ.

Nr. O. P. I-41/10. Katowice, dnia 23 maja 1934 r.

w sprawie ulg kolejowych i zaświadczeń szkolnych.

W myśl § 22 Taryfy Osobowej, bagażowej i ekspresowej Część II zaświadczenia szkolne winny być dokładnie wypełnione.

Ponieważ w dalszym ciągu zaświadczenia szkolne są wystawiane nienależycie, z przekreśleniami, poprawkami, dopiskami itp. Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego, przypomina Dyrekcjom i Kierownictwom szkół komunikat w sprawie ulg kolejowych i zaświadczeń szkolnych, ogłoszony w Gazecie Urzędowej Województwa Śląskiego Dział Administracji Szkolnej z 31 października 1933 Nr. 36/10, poz. 110.

Zaświadczenia nienależycie wypełnione i nie zawierające: nazwy zakładu naukowego, numeracji bieżącej, oraz terminu ważności, względnie z terminem ważności poza okresem wakacyj letnich, jak również zaświadczenia na uzyskanie miesięcznych biletów szkolnych wydawane uczniom, zamieszkałym w tej miejscowości, w której znajduje się zakład szkolny, względnie do stacyj położonych poza stacją miejsca zamieszkania ucznia będą przez kolejowe organa rewizyjne uważane za nieważne i odbierane właścicielom, którzy traktowani będą jako podróżni bez ważnego biletu.

Za Wojewodę:

(—) **Mgr. Mieczysław Gajer,**

p. o. Kierownika Oddziału I. Ogólnego.

Referendarz.

60.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydz. Ośw. Publ.

Nr. O. P. I-41/16. Katowice, dnia 17 maja 1934 r.

w sprawie urządzania wycieczek szkolnych i przejazdów na kolonje letnie.

W związku z komunikatem, ogłoszonym w Gazecie Urzędowej — Dział Administracji Szkolnej Nr. 9 z 20. marca 1934 r. poz. 27, Urząd Wojewódzki, Wydział Oświecenia Publicznego, wyjaśnia, na podstawie zarządzenia Ministerstwa Komunikacji z 13. kwietnia 1934 r. Nr. HO. II. 27/18, że przy urządzaniu wycieczek szkolnych i przejazdach na kolonje letnie należy się kierować następującemi wytycznemi:

1. Uprawnieni:

1. Wychowańcy wymienionych w § 31, p. 1, ustęp (1) TOBE zakładów naukowych państwowych, lub zakładów naukowych prywatnych, którym przyznano prawa szkół państwowych, lub które postawione zostały narówni z zakładami państwowemi;

2. Wychowańcy zakładów naukowych, nie mających praw szkół państwowych:

3. Wychowańcy ochronek i burs itp. instytucyj o charakterze zakładów wychowawczych:

4. Młodzież wysyłana na kolonje przez szkoły lub instytucje dobroczynne, w wieku do 18 lat;

5. Czynni członkowie związków harcerskich (ogłoszonych w Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych) w wieku do 22 lat, przy wycieczkach wychowawczych lub w celach sportowych;

6. Nauczyciele i nauczycielki szkół powszechnych na podstawie zaświadczeń przełożonych władz szkolnych;

7. Personel nauczycielski lub inne osoby o charakterze nadzorczym, towarzyszące przy przejazdach zbiorowych na wycieczki lub kolonje osobom, o których mowa pod 1) do 5).

2. Warunki stosowania.

Ulgę stosuje się w wagonach II i III klasy pociągów osobowych w dowolnych relacjach pod warunkiem, iż w wycieczce lub w wyjeździe na kolonję bierze udział co najmniej 10 osób.

Osoby, o których mowa pod 1) (7) korzystają z ulgi pod warunkiem, iż ilość ich nie przekracza 1 osoby na każdych 10 wychowańców, dzieci lub harcerzy.

Celem uzyskania ulgi dla osób, o których mowa w p. 1 (1) właściwa władza szkolna powinna zwrócić się do stacji wyjazdów z pisemnem zgłoszeniem przejazdu zbiorowego na for-

mularzu według wzoru Nr. 3 TOBE, najpóźniej na 24 godziny przed rozpoczęciem przejazdu.

Celem uzyskania ulgi dla osób, o których mowa w p. 1 (2), (3), (4), (5) i (6) musi być uprzednio wyjednane w D. O. K. P., w obrębie której leży stacja wyjazdu, pozwolenie na zastosowanie ulgi, z zachowaniem wymagań § 32, p. 2 ust. (4) TOBE. O udzieleniu ulgi powiadamia D. O. K. P. na druku, stanowiącym równocześnie zaświadczenie na prawo otrzymania biletów ulgowych. Przytem podania, dotyczące wychowańców szkół, o których mowa w p. 1 (2), powinny być poparte przez przełożoną władzę państwową szkolną (Kuratorjum odnośnego okręgu szkolnego).

Przy wycieczkach uczniów wszelkich (zatem także państwowych) publicznych szkół dokształcających zawodowych, wymagane jest również zezwolenie DOKP, udzielane tylko na podstawie pisemnego podania kierownictwa szkoły, popartego przez Kuratorjum odnośnego okręgu szkolnego.

3. Opłaty.

Ceny biletów ulgowych na pociągi osobowe wynoszą połowę opłat podanych w tabeli „B". Opłatę za każdą osobę zaokrągla się jednak do najbliższej liczby, podzielnej przez 5.

Na 10 osób, wymienionych w punkcie 1, w ustępie (1) do (5) przewozi się ponadto jedną niezamożną osobę uprawnioną bezpłatnie.

4. Ograniczenia.

Przejazd w pociągach pośpiesznych dozwolony jest tylko na podstawie każdorazowego zezwolenia Dyrekcji O. K. P. i to jedynie za uiszczeniem pełnej dopłaty dodatkowej za pośpiech według tabeli „B".

Za Wojewodę:
(—) **Mgr. Mieczysław Gajer,**
p. o. Kierownika Oddziału I. Ogólnego.
Referendarz.

61.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydz. Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-39/10. Katowice, dnia 19 maja 1934 r.

KOMUNIKAT

w sprawie siedziby Inspektoratu Szkolnego w Królewskiej Hucie.

Urząd Wojewódzki Śląski, Wydział Oświecenia Publicznego komunikuje, że biura Inspektoratu Szkolnego w Królewskiej Hucie przeniesione zostały z dniem 15 maja br. do gmachu dawnego Hotelu Polskiego ul. Wolności 27.

Za Wojewodę:
(—) **Mgr. Mieczysław Gajer,**
p. o. Kierownika Oddziału I. Ogólnego.
Referendarz.

62.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-77/1. Katowice, dn. 25 kwiet. 1934 r.

KOMUNIKAT

w sprawie akcji przeciw-jagliczej.

Zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa Opieki Społecznej z 2 marca b. r. Nr. Zn. 228/34 Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego komunikuje, że w walce z jaglicą obok akcji leczniczej i leczniczo-zapobiegawczej winna być prowadzona systematycznie i należycie zorganizowana akcja uświadamiająco-propagandowa.

Do prowadzenia tej akcji powołane są wszystkie instytucje lecznicze i leczniczo-zapobiegawcze, w pierwszym rzędzie przychodnie przeciwjaglicze, a następnie instytucje, zajmujące się szerzeniem zasad higjeny, jak np. szkoły, zakłady opiekuńcze, związki oświatowe i t. p. oraz organa sanitarne.

Akcja propagandowa polega:

1) na wywieszaniu plakatów propagandowych, przeciwjaglicznych w poczekalniach i innych pomieszczeniach, dostępnych dla szerszej publiczności,
2) na rozdawaniu popularnych broszur i ulotek o jaglicy lub na udostępnieniu ludności zaopatrywania się w nie,
3) na urządzaniu pogadanek i odczytów o jaglicy.

W tym celu z inicjatywy i przy poparciu Ministerstwa Opieki Społecznej zostały opracowane i wydane następujące pomoce propagandowe:

1) Plakat propagandowy p. t. „Jaglica" w opracowaniu Dr. K. Zacherta (wydanie Polskiego T-wa Higjenicznego r. 1934. Cena za szt. 50 gr., za sto sztuk 40 zł.)

Na plakacie tym w barwnych rysunkach przedstawione są warunki zakażania się jaglicą i jej szerzenia się oraz wskazane postępowanie, chroniące przed tą chorobą.

2) Broszurka popularna p. t. „Jaglica" (w opracowaniu Dr. K. Zacherta) wydanie Państwowej Szkoły Higjeny r. 1930, z rysunkami w tekście. Cena 20 gr. za sztukę, za sto sztuk 12 zł.)

Broszura zawiera krótkie pouczenia o istocie jaglicy i jej skutkach, o przyczynach szerzenia się i sposobach zapobiegania zakażeniu się tą chorobą, upomnienia dla chorych jaglicznych oraz przepisy prawne, dotyczące zwalczania jaglicy.

Z tych względów Ministerstwo Opieki Społecznej uznaje powyższą broszurę za nadającą się do rozpowszechnienia w myśl art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 333) o zwalczaniu jaglicy.

Plakaty i broszury są do nabycia w Polskiem Towarzystwie Higjenicznem, Warszawa, ul. Karowa 31.

3) Film p. t. „Zapobieganie jaglicy" w opracowaniu Dr. M. Zacherta i Dr. L. Rostkowskiego, składający się z 70 przeźroczy na taśmie, wydany przez firmę „Ornak" w Warszawie, ul. Polna l. 74. Cena za taśmę 5 zł. Film ten nadaje się do ilustrowania pogadanek i odczytów popularnych o jaglicy.

Równocześnie Urząd Wojewódzki Śląski zawiadamia, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z 20 marca b. r. Nr. I. W. F. 931/34 poleciło współdziałanie PP. Inspektorów Szkolnych i lekarzy szkolnych z władzami sanitarnemi w przeciwjagliczej akcji uświadamiająco-propagandowej.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Kupczyński,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

63.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-53/15. Katowice, dn. 27 kwiet. 1934 r.

KOMUNIKAT.

w sprawie kwartalnika „Zrąb".

Wyszedł z druku Nr. 1/17 kwartalnika „Zrąb" jedynego w Polsce czasopisma omawiającego — na szerokiem podłożu psychologicznem i społecznem — zagadnienia wychowania obywatelsko-państwowego.

W kilku ostatnich numerach kwartalnika „Zrąb" omawiane były przedewszystkiem sprawy związane z ostatniemi reformami w dziedzinie szkolnictwa.

Nr. 1/17 zawiera artykuł prof. Juljusza Kleinera — W sprawie utworzenia Rady Naukowej, w którym autor podkreśla pełne zrozumienie Rządu polskiego dla roli piśmiennictwa — dające w efekcie stworzenie Akademji Literatury — dowodzi konieczności zorganizowania polskiej twórczości naukowej i daje zarys projektu organizacyjnego Najwyższej Rady Naukowej — instytucji ogólno-kulturalnej. — Prof. Tadeusz Wałek-Czernecki w artykule „Projekt Statutu Instytutu Polski" — daje projekt statutu dla instytucji tego typu, oparty jednak na odmiennych zasadach. — Artykuł prof. Zygmunta Czernego „Ogólne problemy reformy studjów wyższych w Polsce" — jest ważkim argumentem dowodzącym żywotnej potrzeby stworzenia instytucji, typu projektowanej Najwyższej Rady Naukowej. — Dr. M. Altbauer w artykule „Język polski w szkole żydowskiej" porusza sprawę wydania specjalnych podręczników języka polskiego dla szkół mniejszościowych w Polsce. — Problemy związane z wizytacją w szkołach omawiają w artykułach dyskusyjnych Helena Witkowska „Z doświadczeń instruktorki nauki obywatelskiej", Jerzy Ostrowski „Inicjatywne formy pracy wizytatora", Tadeusz Bornholtz „W sprawie wizytacji", Helena Leleszówna w artykule „O teoretyczne podstawy wychowania państwowego" analizuje i podkreśla momenty mogące nasunąć pewne trudności praktykom — w pracach prof. St. Bystronia — „Wychowanie państwowe" i dr. K. Sosnickiego" Podstawy wychowania państwowego". Zamyka Numer artykuł dra K. Sosnickiego: „Prostowanie interpretacyj".

W pełicie 1/17 Nru kwartalnika „Zrąb" znajdujemy omówienia książek z zakresu psychologji, socjologji, podręczników szkolnych dla klas zreformowanych szkoły powszechnej i gimnazjum, wydawnictw naukowych dla nauczycieli i młodzieży szkolnej. Wreszcie sprawozdania prasy pedagogicznej polskiej i zagranicznej, oraz kronikę.

Całość Nru pozostawia wrażenie poważnej pracy świadomych swego celu ludzi. Czasopismo winno się znajdować nietylko w każdej bibljotece szkolnej, lecz każdego poszczególnego nauczyciela, który znajdzie w niem wiele materjału do przemyślenia i przedyskutowania.

Warunki prenumeraty począwszy od N-ru 1/17 przedstawiają się następująco: opłata roczna 14 zł., półroczna 7,50 zł., kwartalna 4 zł.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Kupczyński,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

64.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-53/13. Katowice, dn. 25 kwiet. 1934 r.

KOMUNIKAT.

w sprawie wydawnictwa p. t. „Gdynia — Port Rzeczypospolitej".

Nakładem Instytutu Bałtyckiego w Toruniu ulica Żeglarska 1 ukazało się wydawnictwo p. t. „Gdynia — Port Rzeczypospolitej".

Książeczka ta w przystępny lecz ścisły sposób omawia zagadnienie Gdyni, przedstawiając powody jej zbudowania, jej znaczenia dla państwa polskiego, oraz podaje szczegółowy opis urządzeń portowych.

Liczne ilustracje dają materjał poglądowy, nadający się do wyświetlenia przez epidjaskop.

Wydawnictwo powyższe, mające na celu zaznajomienie się młodzieży ze sprawami morskiemi, oraz pojęciami i terminami morskiemi i portowemi, zawierające zasób wiadomości, które mogą przyczynić się do pogłębienia wśród nau-

czycieli znajomości spraw morskich, związanych z zagadnieniem portu polskiego, może stać się bardzo pożyteczne dla szkół przy nauce o Polsce współczesnej, wobec czego Urząd Wojewódzki zaleca je do bibljotek szkolnych.

Cena egzemplarza wynosi 1,50 zł. Dla szkół jednak i młodzieży i nauczycielstwa przyznawany jest 40% rabat. W razie zakupienia większej ilości ponad 10 egzemplarzy cena zostaje obniżona do 50 gr. za egzemplarz, przy zakupie zaś 100 egz. cena wyniesie tylko 25 gr.

Pozatem nakładem Instytutu wydana została broszura omawiająca port kopenhaski p. t. „Kopenhaga — Klucz Bałtyku".

Cena tej broszury wynosi — katalogowa 2 zł. — dla nauczycieli i młodzieży 1,20 zł. przy zakupie 100 egz. 50 gr.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Kupczyński,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

65.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydział Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-39/9. Katowice, dn. 23. kwiet. 1934 r.

KOMUNIKAT
w sprawie mapy „Szlakiem Legjonów".

Nakładem Instytutu Wydawniczego S. A. Książnica „Atlas" Lwów—Warszawa ukazała się mapa „Szlakiem Legjonów", opracowana na podstawie materjału źródłowego.

Celem wydawnictwa jest zobrazowanie ostatniego aktu walki o niepodległość od czasu połączenia się wszystkich organizacyj niepodległościowych w Związku Walki Czynnej we Lwowie w roku 1908 aż do przywrócenia niepodległości Polski.

Ponieważ wykonanie mapy jest b. staranne, może ona być użyteczną przy nauce historji Polski współczesnej.

Przedstawicielstwo na Województwo Śląskie posiada Księgarnia Katolicka w Katowicach ul. Św. Jana.

Podziałka 1:800 000, rozmiar 76×105 cm.

Cena mapy niepodklejonej 5 zł., podklejonej wraz z wałkami 12,— zł.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Kupczyński,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

66.

Urząd Wojewódzki Śląski
Wydz. Ośw. Publ.
Nr. O. P. I-53/20. Katowice, dnia 7 maja 1934 r.

KOMUNIKAT
w sprawie wydawnictwa p. t. „Rzemiosło w Polsce Współczesnej".

Ukazała się w druku praca Dyrektora Izby Rzemieślniczej w Lublinie C. Ptasińskiego p. t. „Rzemiosło w Polsce Współczesnej".

Książkę wysyła Izba Rzemieślnicza pocztą po uprzedniem przekazaniu na konto Izby w P. K. O. Nr. 67 146 złotych 9,— za egzemplarz.

Za Wojewodę:
(—) **Mgr. Mieczysław Gajer,**
Referendarz.

67.

O WYDAWNICTWACH.

Dział Wydawniczy Studjum Wychowania Fizycznego Uniw. Jagiell. w Krakowie zawiadamia, że z końcem czerwca bież. roku ukaże się w tłumaczeniu J. Mayówny: **Elli Björksten GIMNASTYKA KOBIET** Część II. (Systematyka i dydaktyka ćwiczeń gimnastycznych).

Książka ta, obejmująca przeszło 600 stron z kilkuset rycinami, zawiera dla wychowawczyń fizycznych i sił instruktorskich w. f. niewyczerpany zasób ćwiczeń dla układania osnów lekcyjnych. Równą korzyść mogą z niej czerpać także i nauczyciele i instruktorzy w. f., gdyż wszystkie uwagi i ćwiczenia można zastosować doskonale i w gimnastyce chłopców. Wielka różnorodność ćwiczeń i ich głębokie ujęcie pozwoli nauczycielstwu (instr.) rozszerzyć ramy swej wiedzy fachowej i znaleźć w podręczniku tym odpowiedź na wątpliwości nasuwające się w toku pracy w dziedzinie wychowania fizycznego.

Cena Cz. II. zł 10,—, z przesyłką zł 10,50, z przesyłką polec. zł 11,—. Cena za I Cz. Gimnastyki Kobiet wynosi zł 5,—, Cz. I i II Gimnastyki Kobiet (przeszło 800 stron) — zł 12,—, jeżeli zostaną zamówione równocześnie i bezpośrednio w Dziale Wydawniczym Studjum Wych. Fiz. U. J.

Wydane poprzednio: J. G. Thulin: Gimnastyka Dzieci w cenie zł 6,50 i J. G. Thulin: Atlas Gimnastyczny (2600 rysunków) w cenie zł 8,— są również do nabycia w **Dziale Wydawniczym Studjum Wych. Fiz. Uniw. Jagiell. Kraków, Zwierzyniecka 26.**

Ks. Jerzy Bekier: Dzień Matki. Materjały na wieczornicę czerwonokrzyską dla kół młodzieży P. C. K. Nakład autora 1934 r. Skład główny — Kalisz, Dom Młodzieży Nr. 13.

Treść: Hymn Czerwonego Krzyża. Referaty okolicznościowe. Deklamacje. Recytacje. Inscenizacje. Śpiewy. Różne.

Książki i czasopisma nadesłane do Redakcji.

Szkoła Śląska — miesięcznik zawodowy Nr. 5/6 maj-czerwiec 1934 r. Redakcja i Administracja: Katowice, ul. Szopena 11. Prenumerata roczna 10 zł.

Przegląd Pedagogiczny — Organ T. N. S. W. pod redakcją Henryka Gallego Nr. 8, 9.

Młody Polak — dwutygodnik ilustr. dla młodzieży polskiej Nr. 8, 9.

Redakcja i Administracja: Rybnik, ul. Stawiska 21. Prenumerata kwartalna 1,20 zł. Pojedyńczy numer 20 gr.

Kultura i Wychowanie — zeszyt trzeci. Wydawn. T. N. S. W. Redakcja i Administracja: Warszawa, ul. Bracka 18. Prenumerata roczna 10 zł. Zeszyt pojedyńczy 2,50 zł.

Treść: Szczepan Szczeniowski: Nowe oblicze fizyki. Kazimierz Sośnicki: Przegląd teoryj państwa. Stanisław Kutrzeba: Zasady władzy i wolności w rozwoju państw europejskich. Ignacy Chrzanowski: Romantyzm jako czynnik rozwoju idei narodowości w Polsce. Anna Oderfeldówna: Przyszłość demokracji. Bogdan Suchodolski: Artur Górski.

Polonista — dwumiesięcznik — Czasopismo poświęcone sprawom nauczania języka polskiego w szkołach powszechnych, średnich, ogólnokształcących i zawodowych oraz zakładach kształcenia nauczycieli. Zeszyt I—II styczeń—kwiecień 1934 r. Redakcja: Warszawa Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska" Nowy Świat 23—25. Prenum. roczna 10 zł. Nr. pojedyńczy 2,50 zł.

Treść: Dr. W. Szyszkowski: Ogólne podstawy programu języka polskiego w gimnazjum. A. Litwin: Nauczanie języka polskiego w kl. I szkoły powszechnej na podstawie nowego programu. J. Fitowska-Przybyłowa: Ćwiczenia słownikowe w gimnazjach nowego typu. Dr. G. Reicher-Thonowa: Jak rozpoczęłam pracę w kl. I. gimnazjum nowego typu. Józef Birkenmajer: Starożytność klasyczna dla młodzieży. Sprawozdania i oceny. Przegląd literatury dla dzieci. Recenzje i sprawozdania.

F. Śliwiński: Zasady nowego ustroju szkolnictwa polskiego. (Bibljoteka „Współpracy Domu i Szkoły". Zeszyt XIII.) Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa 1934 r.

W broszurze tej, wydanej staraniem Stow. Dyrektorów Polskich Szkół Śr. Państw. pod redakcją Dr. E. Łozińskiego, zebrane są podstawowe wadomości o nowym ustroju wszystkich działów szkolnictwa (przedszkoli, szkół powszechnych, średnich, zawodowych i wyższych) z uwzględnieniem stanu dotychczasowego i stopniowych przemian, jakim organizacja nowego szkolnictwa ulegać będzie w okresie przejściowym. — Treść ilustrują wykresy, ułatwiające dokładniejsze zorjentowanie się w całokształtcie poruszonych zagadnień. — Podane w broszurze uwagi dotyczące celów wychowawczych, pracy w szkole i w domu, przechodzenia z jednej kategorji szkół do innej i t. p. stanowić będą niewątpliwie cenny materjał informacyjny dla rodziców, posiadających dzieci w wieku szkolnym.

Zeszyt V-ty (tomu 2) Encyklopedji „ŚWIAT I ŻYCIE". Książnica-Atlas. Lwów—Warszawa 1934 r.

Ukazał się już zeszyt V zarysu encyklopedycznego współczesnej wiedzy i kultury „Swiat i Życie" i zawiera: Dwa artyk. K. Smogorzewskiego „Gdańsk" i „Gdynia", poruszające w sposób bardzo wszechstronny zarówno problem Gdyni, tak ważny z ogólnego polskiego punktu widzenia, jak i zagadnienie współżycia Polski z Wolnem Miastem. Doskonały i niezmiernie zajmujący artykuł Min. Ignacego Matuszewskiego „Gospodarka", w popularny i lekki sposób wprowadzający młodego czytelnika w zawiłe problemy podstawowych pojęć ekonomicznych. Jasny i przystępny artykuł T. Sławińskiego „Giełda". Artykuł W. Miśkiewicza „Gleba", w którym autor daje nietylko pogląd na przyrodniczą stronę tego problemu, ale i na jego znaczenie i aspekt z punktu widzenia całości naszej gospodarki rolnej. Artykuły: „Gąbki" dr. T. Wolskiego, „Gniazda" dr. J. Domaniewskiego, „Geografja" prof. dr. Stefana Pawłowskiego, „Geologja" prof. dr. J. Lewińskiego. „Geometrja" dr. Ottona Nikodyma, który rozważania swoje doprowadza aż do ostatnich zdobyczy matematyki, pokazując drogi rozwoju geometrji współczesnej. Wreszcie artykuł prof. dr. A. Tretiaka o „Gentelmanie", wyjaśniający co właściwie znaczy to tak często używane i nadużywane słowo. Artykuł znakomitego uczonego krakowskiego prof. dr. Kazimierza Nitscha p. t. „Głoska", dr. M. Serejskiego „Germanowie", Prof. dr. Z. Łempickiego „Goethe". Liczne i starannie dobrane ilustracje zdobią, jak zawsze, i ten ciekawy i pouczający zeszyt.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Dr. Stefanja Mazurkówna.

Aktywność w nauce języków nowożytnych na niższym stopniu.

Wszystkie zagadnienia metodyczne obojętnie czy odnoszą się do lektury, gramatyki, kulturoznawstwa opierają się na aktywności. Skończyły się czasy, kiedy zadaniem domowem ucznia było obkuwanie się słówkami, czasownikami nieregularnemi lub streszczeniem dosłownem tekstu, kiedy uczeń był tylko odbiorcą nauki i zajął zupełnie bierne stanowisko w szkole. Dzisiejsza szkoła zastępuje stan bierny stanowiskiem czynnem, wysiłek indywidualny, pracą w zespołach. Wskutek tego naturalnie nauka języków stała się intensywniejszą, wymagającą o wiele większego

wysiłku i ze strony nauczyciela jak również ze strony ucznia. Ażeby zachęcić młodzież do pracy twórczej, produktywnej, nauczyciel musi wytworzyć atmosferę wesołą, swobodną, sam musi być niewyczerpany w podaniu projektów, pomysłów, które nietylko pomagają w pokonaniu trudności, ale również pobudzają do pracy samodzielnej i do aktywności. Do realizacji tego systemu pracy prowadzą przedewszystkiem zespoły utworzone w danej klasie według zainteresowań, upodobań, poziomu i t. p. Tu oczywiście nauczyciel schodzi pozornie na drugi plan, zajmuje stanowisko doradcze, podczas gdy uczeń lub uczenica kieruje zespołem, prowadzi dyskusję, rozmowy i t. d. Tę zamianę powinno się również podkreślać zewnętrznie. Katedra nie ma racji bytu, na jej miejscu znajduje się zwyczajny stolik do pracy. Nauczyciel zajmuje tylko w razie potrzeby miejsce przed klasą, pozatem znajduje się za klasą.

Do aktywności należy klasę przyzwyczaić od samego początku. Jakkolwiek uczenie początków polega głównie na powtórzeniu i naśladowaniu, należy i tu już dążyć do pracy samodzielnej ucznia przez przegrupowywanie form, przestawianie słów itd. Należy od początku kierować się zasadą, jaką Münch podaje w swej książce „vom Arbeitsunterricht in den Sprachen", że uczeń powinien w miarę możności zastępować nauczyciela.

Pierwsze próby aktywności w klasie pierwszej będą całkiem prymitywne: rysunki proste, modele i po opanowaniu pierwszych zwrotów pytań, wzajemne odpytywanie się uczniów.

O wiele skomplikowaniej przedstawia się druga faza aktywizacji. Ażeby pozyskać młodzież do współpracy i zachęcić do pracy twórczej, należy przedewszystkiem poznać jej zainteresowania, upodobania, nastawienie do różnych zagadnień. Temi względami należy kierować się przy wyborze czytanek, ilustracyj, przy podejściu do zagadnień. Zauważyłam n. p., że uczenice pierwszej klasy lubią przedewszystkiem ustępy wesołe o żywej akcji, albo też o tendencji pouczającej, natomiast mało okazują zainteresowania dla tekstów o charakterze zbyt fantastycznym. Ażeby ich upodobanie do humoru zadowolić, pozwoliłam im na opowiadanie wesołego ustępu, lub na napisanie go na tablicy na początku każdej lekcji. Po pewnym czasie jednak sprzykrzyło im się to, bo uważały, że nie zawsze mogą być nastrojone na wesoło. Kazałam im przygotować inne niespodzianki, którym zwykle poświęcam 4—8 minut na początku każdej lekcji. I wtedy wymyślały zagadki, odgadywały przedmioty, zwierzęta, osoby będące bardzo często w związku z tekstem przerabianym, gratulacje na urodziny i imieniny, gry, małe zabawy i t. d.

Pierwsze próby usamodzielnienia dają uczenice przez djalogowanie. Próby te początkowo układane pod kierunkiem nauczyciela stają się powoli najwłaściwszą formą ćwiczeń domowych i szkolnych. Należy przyzwyczaić młodzież do posługiwania się zdaniami krótkiemi, prostemi, jasnemi. Djalog powinien opierać się nietylko na tekście, ale również i na ilustracjach, tematach aktualnych, przeżyciach młodzieży w domu i szkole. Dużo materjału nadającego się do djalogowania dostarczają np. w pierwszej klasie gazetki ścienne, zawierające wiadomości i ilustracje sportowe, lub aktualności zwykle we formie ilustracyj każdego miesiąca. Na tle sprawozdań z gazet ściennych wywiązały się następujące djalogi: wywiad u Bronisława Czecha, Bronisław Czech und die deutsche Skiläuferin, Christel Cranz im Gespräch, Gespräch zweier Zuschauer beim letzten Eis-Hockey, i t. d.

Po próbach djalogowania przystępuje się do inscenizowania tekstu piosenki, wiersza lub ilustracji. Główna zaleta inscenizowania polega poza wprawieniem młodzieży do samodzielnej konwersacji na zachęcaniu do współpracy i do występowania tych uczenic, które z powodu nieśmiałości i niepewności unikają wszelkiego rodzaju występów. Początkowo inscenizuje się w klasie przy pomocy nauczyciela. Później po nabyciu pewnej wprawy, gdy uczenice wplatają do inscenizacji różne pomysły, projekty, odbywa się przygotowanie w ramach zespołów poza lekcjami. Inscenizowanie szkolne pojmowane jest jako jedna z form wyżywania się dziecka a dla tego powinna być przejawem spontanicznym a nie występem artystycznym. Po odbytej inscenizacji klasa wyda krytykę o błędach, grze, ujęciu ról i t. d. Należy przyzwyczaić uczenice do prowadzenia protokółu i do zapisywania recenzyj do zeszytu założonego w tym celu. Inscenizację można również przeprowadzić w teatrze marjonetek, jaki uczenice skromnemi środkami same sobie mogą sporządzić. Obecnie naprzykład przygotowuje się w klasie V. naszego zakładu dla teatru marjonetek inscenizację nowelki Storma „Pole Poppenspäler."

Inny sposób aktywizacji nadający się szczególnie dla bajek polega na uzupełnieniu dalszego ciągu bajki własnemi pomysłami. Z pierwszego zeszytu bajek Bechsteina nadają się do tego np. Die Kornähren, das Tränenkrüglein, das Kätzchen und die Stricknadeln i inne.

Również ćwiczenia tak zwanych Nacherzählungen pobudzają do aktywności uczenice i zaawansowane językowo zgłaszają się często do opowiadania bajek, zdarzeń w domu lub w szkole. Ćwiczenia te uważam za konieczne szczególnie na stopniu niższym, gdzie wprawienie uczenic do metody audytywnej jest ważnym czynnikiem nauczania. Tych Nacherzählungen nie należy jednak doprowadzać do jednego szablonu, lecz i tu stosować różne sposoby np. powtórzenie w formie krótkiego sprawozdania, djalogu, inscenizowania. Inna forma aktywizacji również lubiana przez uczenice polega na zapisywaniu wyrazów na tablicy. Z wyrazów tych tworzą sobie bajkę lub opowiastkę. Ćwiczenie to szczególnie lubiane jest jako zadanie domowe.

Teksty o charakterze pouczającym ujmuje się po pogadance wychowawczej pod tytułem odnośnych przysłów. Przysłowia te ilustruje się we formie obrazków kinetycznych a lubiane są szczególnie w niższych klasach ze względu na akcję i życie, jakie w nich się uwydatniają. Żeby jednak ilustracje te dały również korzyść językową, każdy z danych obrazków powinien być zaopatrzony w krótki tekst.

W związku z czytankami względnie pogadankami o sporcie wskazane jest zachęcanie uczenic zainteresowanych do zredagowania gazetki ściennej danego sportu. Redagowanie pierwszej gazetki odbywa się pod kierunkiem nauczyciela; zapoznaje się uczenice z pismami sportowemi, daje się wskazówki dotyczące podziału gazetki, ujęcia ilustracji tekstów i t. d. Klasa pierwsza redaguje „Unser Skiblatt", w przygotowaniu „Um den Eissport". Gazetki te oczekiwane są co tydzień z ciekawością. Wzbudzają nietylko zamiłowanie i zainteresowanie dla danego sportu, ale oddają również usługi pod względem językowym przez zapoznanie się z terminologią różnych sportów.

Uwzględniając życzenia uczenic odbywam 4—5 razy do roku lekcję, które urządzają sobie według własnych projektów. Inicjatywa indywidualna i zespołowa znajduje możność pełnego wyżycia się. Takie lekcje odświętne odbyły się z okazji św. Mikołaja jako święto dzieci, gwiazdki, karnawału (bal kostjumowy), w przygotowaniu jest święto wiosny.

Na końcu rozdziału o aktywizacji w związku z tekstem chciałam jeszcze raz podkreślić czynnik, na który już zwróciłam uwagę na początku a mianowicie, że jedynie tekst odpowiadający zainteresowaniu i upodobaniu młodzieży zachęcać może do aktywizacji. Poradnik podaje pod tym względem bogaty wybór lektur.

Jednym z najważniejszych środków w metodzie poglądowej są obrazy, tablice ścienne i ilustracje, mają one również pobudzić od aktywizacji i tym czynnikiem należy się kierować przy ich wyborze. Tu również należy zbadać upodobanie danej klasy. Zauważyłam np., że przemawiają do klasy pierwszej ilustracje o żywej akcji, ruchu, w ujęciu wesołem, podczas gdy obrazy nastrojowe w małej mierze zachęcały do wypowiedzenia się. Przy wyborze materjału ilustracyjnego należy kierować się zasadą, że powinien wprowadzać w obce środowisko i że powinien być w ujęciu współczesnem. Zupełnie nie mają racji bytu obrazy i ilustracje o starych strojach, starem ujęciu ulic i środków lokomocyjnych, które współczesne dziecko mało interesuje. Ilustracje o ujęciu współczesnem, charakterystycznem czerpać można z czasopism.

Wielką korzyść dla aktywizacji odnosi uczeń również przez znane serje Gouina, polegające na wykonaniu akcji w porządku chronologicznym przy równoczesnem wypowiedzeniu czynności. Należy jednak zważać, żeby nie rozdrabniać zbytnio akcji, czem prędko uczeń się znuży. Serje Gouina szczególnie wskazane są dla przyswajania sobie terminologji, dotyczącej techniki rzemiosła np. Wie schickst du ein Telegramm, ein Packet, einen Wertbrief weg.

Przyswajanie słownictwa również odbyć się powinno drogą aktywizacji. Należy jak najwcześniej wdrożyć uczenice do posługiwania się słownikiem, wpierw dwujęzykowym, później jednojęzykowym. Dwie lub trzy uczenice zaawansowane językowo-przygotują słówka, które w czasie omówienia nowego tekstu tłumaczą koleżankom względnie wypisują z odpowiedniem objaśnieniem na tablicy. Przy końcu lekcji następuje uporządkowanie według grup rzeczowych lub formalnych.

Również w gramatyce da się przeprowadzić system aktywizacji. Odmiany rzeczownika w pierwszej klasie odbyły się na podstawie pogadanek. Przyniesiono np. lalkę. Jedna uczenica stawia pytanie o cztery przypadki, na które naprowadzać musi początkowo nauczycielka. Pytanie np. Wen oder was ziehe ich an? Mit wem spielst du gern (później womit). Wen oder was hast du gern? Tak samo odbywają się ćwiczenia słów posiłkowych i czasowników. Jedna wymienia formę, druga tworzy zdanie, trzecia pisze je na tablicy. Po tych ćwiczeniach następuje inne sformułowanie zdań, ze zmianą czasu, osób, liczb. Kontrolę i poprawę na tablicy obejmuje jeden z zespołów. Uwagi moje ograniczyłam do sposobów aktywizacji najbardziej znanych i które stosuję we własnej praktyce, ale jest to pole pracy nie do wyczerpania. Oczywiście, że pod tym względem dużo zależy od dobrego podręcznika.

Mało przystosowany do nowych wymogów jest podręcznik Jakóbca; musimy go oczywiście w miarę możności sami uwspółcześniać. Chciałam w następującej części swego referatu dać próbę uwspółcześniania rozdziału „Der Frühling".

Pierwszy ustęp p. t. Der Frühling skreśla się. Natomiast rozpoczynam od pogadanki „Welche Änderung in der Natur beziehungsweise im Strassenleben hast du auf dem Schulwege bemerkt. Ażeby odrazu wprowadzić w nastrój wiosenny, zaśpiewam pieśni: Komm lieber Mai, alle Vögel u. s. w. Potem inscenizacja święta wiosny, na którą klasa od dłuższego czasu się przygotowała.

Następnie na tle ilustracji uwzględniającej couleur locale Niemiec rozpoczynam pogadankę o wiosnie. Motywy: Auf der Wiese im Frühling (ilustracja Madlener Kinder im Frühling) z uwzględnieniem czytanki p. t. Kinderspiele im Frühling uzupełniając gry dla dziewcząt: Kränzchenbinden, Ballspiel, Kreisspiel, Verstecken, można nawet tam, gdzie warunki na to pozwalają odbyć taką lekcję gier na powietrzu.

Inny motyw: „Durch Wald und Feld" z uwzględnieniem tematu „die Wanderlust der deutschen Jugend" (Wandervogel, Jugendherberge) zaśpiewanie Wanderlieder: Wem Gott will

rechte Gunst erweisen, das Wandern ist des Müller Lust u. s. w. Synteza następuje we formie tekstu, który nauczyciel sobie ułoży sam, albo wspólnie z klasą, jeżeli tekst z podręcznika nie odpowiada.

Inny motyw: „Frühling auf dem Lande" domek niemiecki, gospodarstwo, praca na roli (z uwzględnieniem ustępu p. t. Beschäftigung auf dem Lande", albo: „Am Mühlbach" (łąka na której znajdują się chłopcy wieiscy, strumyk, przy nim młyn). Ustęp p. t. Der Blumengarten uwspółcześnić można przez wycieczkę do ogrodu. Kilka uczenic albo jedna z nich wykonują prace w ogrodzie. Powtórzenie serjami Gouina.

Podam praktyczny przykład lekcji: Temat Weekendfahrt zum alten Mühlbach. I. część: uczenice mające upodobanie do pracy technicznej wykonują model młyna, na podstawie którego przeprowadzają pogadankę o młynie, objaśnienie słów i wypisanie ich na tablicy. Odczytanie ustępu p. t. Die Wassermühle. Jako pogłębienie, pogadanka o pracy młynarza. II. część: Rzuca się na ekran ilustrację przedstawiającą strumyk nad nim młyn, obok łąka, na której jest dużo życia, zważać należy, ażeby typy tam podane odpowiadały kolorytowi niemieckiemu. W czasie pogank̇i, którą uczenice prowadzą same, zapoznają się z nowemi wyrazami, które poczęści przewidziane są w tekście. Potem jedna z nich albo nauczyciel sam odczytuje tekst następujący: Weekendfahrt zum alten Mühlbach.

Schon lange hat mir Vater versprochen, dass er zur Belohnung für gute Leistungen in der Schule mit mir eine Weekendfahrt unternehmen wolle. Aber denkt euch nicht mit der Eisenbahn, sondern auf dem Motorrad. Könnt ihr euch meine Freude vorstellen! Ich konnte den Tag kaum erwarten. Endlich kam der ersehnte Sonnabend. Ich machte sofort nach dem Mittagessen meine Schularbeiten und bereitete mich für den Ausflug vor. Da gab es zu nähen, zu stopfen und zu packen, denn Vater sah nicht gern, wenn mir Mutter bei den Vorbereitungen behilflich war. Sonntags, nach der Schulmesse nachdem alles vorbereitet war, bestiegen wir das Motorrad. Ich setzte mich in den Anhänger. Ein kurzes Knattern und wir fuhren los. Der Tag war wunderschön und recht frisch, da es in den letzten Tagen viel geregnet hatte. Wir sausten die Landstrasse dahin. Was gab es hier nicht alles zu sehen: Autos, Autobusse, Motorräder, Wagen, die mit frischem Grün beschmückt waren, und überall sah man die fröhlichen Gesichter der Ausflügler. Endlich nach 3-stündiger Fahrt sahen wir von weitem die alte Mühle. Auf der Wiese machten wir Halt, ruhten uns ein wenig aus, packten unseren Weekendbeutel aus und erquickten uns. Dorfjungen und Mädchen spielten lustig auf der Wiese. Vergnügt sah ich ihnen zu. Wie gern hätte ich mit ihnen getauscht. Endlich näherten wir uns der alten Mühle. Sie sah heute unzufrieden aus, vielleicht weil es Sonntag war und sie nicht so lustig klappern konnte wie sonst. Aber dafür rauschte der alte Mühlbach unaufhörlich. Ich setzte mich hin und lauschte ihm zu. Was möchte er erzählen?

Po odczytaniu tekstu objaśnianie wyrazów jeszcze nieznanych. Wszelkie odpytywanie treści i naprowadzanie ucznia do wyłuszczenia następujących zagadnień: Was erzählte der alte Mühlbach? Stadknabe und Dorfknabe im Gespräch. Wandern oder Reisen.

Z tekstu również wydobyć można i zagadnienia wychowawcze: odpoczynek jako nagroda za sumienną, wytężoną pracę.

Samodzielność w przygotowaniu na wycieczki i na podróż.

Słownictwo: uporządkowanie słów według grup rzeczowych np. Die Mühle, Das Motorrad. Ożywienie pieśniami: Es klappert die Mühle, Das Wandern ist des Müllers Lust, wierszami i zagadkami o młynie.

Licznie uwzględnione są w podręczniku czytanki o charakterze wychowawczym mające na celu wzbudzenie zamiłowania do przyrody. Ustęp p. t.: Unsere Singvögel należy eliminować. Przy ustępie: Wie die Schwalbe ihr Nest baut, podkreślić należy zagadnienie pracy w przyrodzie. Przy ustępie: Mütterliche Liebe eines Storches „wykazać" poświęcenie się dla drugich w świecie zwierząt. Przy ustępie: Wie das Nachtigallenlied entstand, wykazać należy, że nie wygląd zewnętrzny stanowi o wartości ptaka.

Czytanki w podręczniku naogół ujęte są w sposób suchy nie uwzględniając ani przeżyć dziecka ani współczesności i dla tego nauczyciel sam musi ożywiać materjał przez wprowadzenie pieśni, wierszy, gier, zabaw, musi aktualizować czytanki, wplatając pogadanki na tle życia rodzinnego i szkoły, musi wydobyć jak najwięcej momentów wesołych, radosnych, do których przecież wiosna najbardziej nastraja. Aby zbliżyć się do świata dzieci i wżyć się z nim wskazane jest zapoznanie się z lekturami (podane w poradniku i zamówione dla gabinetu neofilologicznego) Linke Karl: Lust und Leid im Kinderleben, Gnam: Was wir erzählen, Fenzl: Gnekauf und Purzelheins i inne, które w doskonały sposób ilustrują jak należy podejść do materjału, aby zainteresować młodzież.

Materjału gramatycznego w szkicu tym nie uwzględniłam, gdyż uważam, że wsunąć go można dowolnie.

Tłoczono w Drukarni Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach.